

Апотекарска пракса

ISSN 1451-1827

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ

98

МАРТ 2013

Интервју са

Зорицом Вујић

Деканом Фармацеутског факултета

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

Фармацеутска комора Србије

www.farmkom.rs

pharmkom@verat.net

Дечанска 8А,
011/3243-144
011/3246-795

ФКС Огранак Београд

Дечанска 8А
011/3243-144
ogranakbeograd@farmkom.rs

ФКС Огранак Крагујевац

Црвеног крста 7, локал 23
034/639-1200
ogranakkragujevac@farmkom.rs

ФКС Огранак Војводина

Хајдук Вељкова 11 (Мастер центар
Новосадског сајма, локал А 104/1 спрат)
021/661-8833
ogranakvojvodina@farmkom.rs

ФКС Огранак Ниш са КиМ

Првомајска 24А
018/295-565
ogranaknis@farmkom.rs

Реч уреднице

„Колике ли разлике између теорије и праксе! Колико њих, који добро разумеју ствари, па се не сете или не знају исте оживотворити.“

Гвићардини

Поштовани чланови Коморе, овај број је највећим делом посвећен образовању, које наши млади фармацеути стичу у току студија. Развој научне мисли и образовање младих стручњака су најважнији задаци сваког друштва који воде ка напретку. Србији су, више него икада, потребни стручни кадрови у свим областима, па тако и у фармацији, који ће након студија моћи да одговоре задацима који се у свакодневној пракси пред њих постављају.

Пред вама је такође, приказ нове књиге наше уважене професорке токсикологије Весне Матовић са сарадницима о тровањима лековима. Књига је одлично штиво за све фармацеуте у пракси.

“Обзиром да је фармацеут, како наводи аутор, последња стручна особа која лек „предаје у руке“ пацијенту, може се слободно рећи да је његова одговорност изузетно велика, посебно са аспекта превенције“.

У часопису са такође, представљени циљеви Коморе за 2013. годину, које су усвојили ваши представници на Првој редовној Скупштини Коморе, као и неке друге информације које ће вам бити интересантне.

Апотекарска пракса

Гласник Фармацеутске коморе

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1451-1827 = Апотекарска пракса COBISS.
SR – ID 94777858

4	Интервју са Зорицом Вујић, деканом Фармацеутског факултета у Београду	
	Образовање фармацеута, Медицински факултет у Новом Саду	8
10	Студије фармације, Факултет медицинских наука у Крагујевцу	
	Студије фармације, Медицински факултет у Нишу	12
14	Темпус PQPharm - Осврт на резултате пројекта	
	Образовање квалификованог фармацеута у Србији	17
19	Професионалне компетенције студената фармације	
	Центар за развој фармацеутске праксе	21
24	Е-учење на Фармацеутском факултету	
	Виртуелна школа образовања	25
26	Приказ књиге: Тровања лековима – одабрана поглавља	
	У сусрет променама у апотекарском сектору	28
32	Додела примаријата	
	Пети национални конгрес студената фармације	33
32	Прва редовна скупштина ФКС	
	План рада ФКС за 2013	33
32	Календар догађаја	

Главна и одговорна уредница:

Ружица Николић

Стручни сарадници:

Снежана Зељковић, Јованка Франета,
Јасна Ристић, Тања Арсић

Технички уредник: Небојша Ускоковић

Уредник насловне стране: Мирко Николић

Штампарија: Матија д.о.о., Устаничка 204а

Тираж: 5.100 примерака

Издаје: Фармацеутска комора Србије,
Дечанска 8а, 11000 Београд, Србија

тел./факс: +381 11 32 43 144, 32 46 795,

e-mail: pharmkom@verat.net, www.farmkom.rs

пословни рачун: 325-9500900015066-04

Интервју: Зорица Вујић

Декан Фармацеутског факултета у Београду

Ружица Николић

Промене у савременом друштву се толико брзо одвијају да би, без спремности да се мењамо и прилагођавамо, постали факултет који губи корак.

Фармацеутски факултет у Београду има дугогодишњу традицију у школовању фармацеута. Колико држи корак са савременим трендовима и која су очекивања свршених студената као и послодаваца у вези са знањем и вештинама фармацеута који дипломирају на фармацеутском факултету у Београду и о другим битним питањима за савремено образовање кадрова, за Апотекарску праксу говори Проф. др Зорица Вујић, декан Фармацеутског факултета.

Како се осећате на месту декана факултета?

Пре свега, почастована указаним поверењем, али осећам и огромну одговорност за рад Факултета у наредне три године. Декан факултета је пред законом одговорно лице, а посао који обавља је потпуно другачији од посла редовног професора. Потребне су посебне вештине, знања и мудрост тако да ова позиција представља посебан изазов и искушење. Захвалила бих се мојим колегама са Катедре за

Фармацеутску хемију, са које долазимо, на разумевању и на томе што ми помажу преузимањем на себе део послова за које сам задужена.

Шта за факултет значи акредитација?

Акредитација је прилика да се преиспита рад Факултета у сваком погледу, од наставног и научног до кадровског. Да нема акредитације многи послови би се и даље обављали на начин „тако се одувек радило“. Овако, у прилици смо да се погледамо „изнутра“, окренемо око себе, упоредимо са другим факултетима, преиспитамо студијске програме, проценимо квалитет и усагласимо са захтевима и потребама савременог друштва. Промене у савременом друштву се толико брзо одвијају да би, без спремности да се мењамо и прилагођавамо, постали факултет који губи корак.

Неке од директива Европске Уније још нису обавезујуће за наше високо образовање али нема никакве сумње да ће ускоро постати.

Да ли ће акредитација довести до одређених промена у настави?

Наш факултет се тренутно налази у процесу реакредитације и до краја марта би требало да се заврше све активности везане за припрему документације и добијање сагласности одређених тела на Универзитету након чега се материјал упућује акредитационој Комисији. Као и приликом прве акредитације, и сада су предложене извесне измене плана и програма студирања које представљају покушај да се уваже примедбе студената, наставника, да се одговори захтевима стандарда акредитације као и директивама Европске Уније. Неке од директива Европске Уније још нису обавезујуће за наше високо образовање али нема никакве сумње да ће ускоро постати. Мали проблем је у томе што наше законодавство није увек у сагласности са овим директивама па се понекад јавља дилема шта је приоритет. У сваком случају, реакредитација је прилика да се уведу значајније измене у план и програм студирања, али тај се процес не завршава добијањем дозволе већ се и у периоду између две акредитације наставни процес континуирано прати и процењује, тако да су могућа мале измене и током периода важења добијене дозволе.

Шта мислите о савременим трендовима у свету, јачања сарадње високог образовања и послодаваца?

Крајњи циљ високог образовања је да се стечена знања примене у пракси и имају своје место на тржишту рада тако да нема никакве сумње да чвршћа веза и сарадња са послодавцима може донети практични аспект стеченим знањима.

Да ли је могуће студентима обезбедити више практичног знања потребног послодавцу?

Студије на нашем Факултету су организоване као мултидисциплинарне а свршени студенти фармације добијају знања и квалификације који воде у седам различитих исхода, односно, да су оспособљени да обављају различите послове:

- самостално раде у апотеци на пословима обезбеђивања, израде и издавања лекова;
- представљају део здравственог стручног тима у коме учествују у активностима везаним за превенцију и лечење болести;
- обављају послове везане за развој, производњу, контролу квалитета лекова;
- маркетинг лекова;
- учествују у раду регулаторних тела; раде у научноистраживачким, развојним, контролним лабораторијама;
- учествују у континуираном стручном усавшавању и учењу током живота.

Кроз сам процес образовања студенти би могли да добију практична знања увођењем обавезне студентске праксе у току студија или током последње године студија. У неким земљама студенти последњу годину студија, или бар један семестар, проводе на „пракси“ где су ангажовани на одређеним пословима и задацима и суочени са професијом у реалним условима.

У тим земљама време проведено на студенској пракси (12 или 6 месеци) је признато као обавезни стаж након чега се полаже стручни испит. У нашим условима овакав концепт нема законске предуслове и постоји читав низ потешкоћа у његовој реализацији, али верујем да ћемо у будућности имати овакав или сличан модел.

Један од начина је и да се кроз последипломску наставу (академске и здравствене спе-

цијализације) стекну додатна знања и вештине неопходне за обављање посла код одређеног послодавца.

Да ли је по вашем мишљењу корисно добити мишљење послодавца?

На неки начин Факултет то већ чини. Наиме, на Факултету постоји Комисија за организацију и спровођење анкета о евалуацији наставе и студијског програма која периодично анкетира не само студенте, већ и колеге фармацеуте и послодавце. На жалост, одзив послодавца је веома слаб и мали број нам врати попуњене упитнике.

Померање фокуса образовања са наставника на студента је императив и циљ коме тежимо.

Када можемо да очекујемо увођење студентске праксе у студијски програм?

Обављање студентске праксе у десетом семестру је предложено новим курикулумом за који се надамо да ће добити акредитацију. Али, како је наш Факултет у другом циклусу акредитације, који се вероватно неће завршити до пријемног испита, треба очекивати да ће прва генерација студената, уписаних по новом студијском програму, започети студије школске 2013/14. године.

Факултет је већ склопио уговоре о сарадњи са неким установама као што су: болнички центар „Драгиша Мишовић“, Апотека „Нови Сад“, Апотека „Ниш“, Апотека „Београд“, Републички завод за здравствено осигурање, Војно-медицинска академија, Институт за јавно здравље, дакле, са установама које би биле наставне базе нашег факултета. Такође, било је разговора о именовану сарадника из праксе који би били ментори студентима, али сигурно да постоји још много питања и недоумица о самом начину организовања. Проблем је релативно велики број студената (преко 300) за које треба обезбедити наставну базу и студентску праксу али и чињеница да њихово присуство ангажује бар једног запосленог (ментора) што, можда, ремети редован процес рада у наставној бази.

У којој мери је досадашња реформа унапредила студијске програме и каква је даља стратегија?

Нама, на Факултету, се чини да јесте али не знам да ли је то реално. Ако посматрамо проценат пролазности на испиту или број студента који редовно уписује наредну годину студија онда свакако јесте. Али, не треба заборавити да је претпоставка Болоњског процеса освојених 60 кредита а да се упис у наредну годину студија врши са 48. Логично питање је да ли имамо програм који може већина студената да савлада у текућој години или је овај компромис ипак знак да је програм преобиман. У јануару је

завршен трогодишњи Темпус пројекат чији је носилац био Фармацеутски факултет и тада су наши гости из иностранства, сагледавајући резултате, питали да ли можемо наше програме да акредитујемо као напредне?!

Шта мислите о концепту „студент у центру образовања“, да ли га је могуће и када развити?

Померање фокуса образовања са наставника на студента је императив и циљ коме тежимо. Мислим да се део наставе мора посветити практичном решавању проблема где би се студенти подстицали на разговор и дискусију. Предуслов за такав интерактиван приступ је рад у малим групама студената. Из искуства знам да се студенти на предавању, у амфитеатру, тешко одлучују да нешто питају а још теже да дају одговоре на постављена питања и да постоји извесна инхибиција узрокована присуством већег броја људи.

Колико студената годишње дипломира на фармацеутском факултету?

Током 2012. године одбрањено је 482 дипломска/завршна рада. Прошле недеље смо имали доделу диплома првој генерацији Болоњца, додељено је преко 150 диплома. Ако знамо да прву годину студија уписује 320 сту-

дената онда се може рећи да је половина генерације завршила редовне студије.

Да ли сматрате да је број дипломираних фармацеута у складу са потребама у пракси?

Познато је да је донедавно тржиште рада упозљавало све дипломиране фармацеуте и да је фармација била једно од најтраженијих занимања. Данас је ситуација другачија и чини ми се да се јавља хиперпродукција, делом због већег броја дипломираних фармацеута, а једним делом због економске кризе и стечаја појединих фармацеутских кућа што је довело до тога да се на тржишту рада појављују и фармацеути који имају радно искуство.

Каква је сарадња између фармацеутског факултета и медицинских факултета на којима се школују фармацеути?

Сарадња није на завидном нивоу пре свега због чињенице да су ови одсеци, у време отварања, препознати као конкурентске установе а свака сарадња означена као конфликт интереса. Један вид сарадње је остварен кроз управо завршен Темпус пројекат али нема сумње да ће у времену које долази ова сарадња морати да буде интензивнија. Како, иначе, објаснити мобилност студената коју препоручује Болоњски процес и могућност да студенти завршавају годину студија на факултетима и универзитетима у иностранству а да то не могу у сопственој земљи? Чињеница да говоримо о одсецима а не факултетима не мења суштину јер су ови одсеци отворани као државни а звања која се стичу су еквивалентна онима која се добијају на нашем Факултету. То је једноставно реалност. Са друге стране, новим предлогом Правилника о напредовању наставника инсистира се на томе да један члан Комисије буде са друге високошколске установе, као и на сарадњи са другим факултетима тако да међусобно повезивање постаје неопходност.

Наши студенти су пре нас, наставника, препознали ову неопходност међусобног повезивања обзиром да постоји Национална Асо-

цијација Студената Фармације (НАПСЕР) која окупља све студенте фармације у нашој земљи и која једном годишње организује симпозијум. Ове године је одржан пети, јубиларни.

Где се у нашим условима налази фармација у односу на медицину?

Не треба заборавити да је Фармацеутски факултет у Београду основан 1939. године као Одсек при медицинском факултету и то захваљујући професорима Медицинског факултета који су кадровски подржали оснивање одсека али и уступили свој простор за извођење наставе. Наш Факултет је постао самостална установа 1945. године, али, настава се све до 1990. године одвијала у простору Медицинског факултета. Фармација јесте издвојена из медицине али не и конфронтрана јер постоји много додирних тачака и комплементарности. Као што је већ речено, фармација је мултидисциплинарна наука у којој „медицински“ аспект има значајну улогу. Посебно је питање какав је концепт наставе тзв. стручних и „немедицинских“ научних поља и предмета специфичних за фармацију, колико је фармацеута укључено у процес наставе и да ли „сви“ могу да предају „све“.

Да ли је време да урадимо „личну карту“ наше професије и шта бисмо тиме као струка добили?

Мислим да је време да струковна удружења фармацеута у сарадњи са Факултетом направе радну групу која ће започети са активностима усмереним ка препознавању идентитета фармацеутске професије. Ова „лична карта“ би нашој професији донела идентитет и егзактно дефинисала знања и компетенције које треба да поседују студенти по завршетку студија, као и струковни оквир квалификација. На тај начин се не би дешавало да се неки послови и компетенције које припадају фармацеуту приписују другим струкама и професијама или се олако схватају и супституишу. Наравно, сличну активност треба спровести и на нивоу других професија чиме ће се избећи недоумице и понекад конфузија „шта је чији посао“.

Образовање фармацеута, Медицински факултет у Новом Саду

Светлана Голочорбин-Кон

Сматрам, да прво треба да се руковођење факултетима на којима се школују фармацеути врати фармацеутима, да се успостави сарадња између факултета, да се оформи заједничко тело, које би координирало и контролисало стручни рад ових факултета у Србији, да се оствари размена студената на нивоу Србије као и наставничког кадра и да се на тај начин иде ка побољшању статуса фармацеута и фармацеутске струке у друштву.

Прошло је већ пет година од како сам постала део наставног кадра на Фармацији у Новом Саду. Некако ми се намеће да кажем на Фармацеутском факултету у Новом Саду са великим "Ф" али организацијски није тако па бирам само Фармација.

Ако ме питате како је, нека одговор буде: "Могло би бити много боље".

Но пре него што било шта напишем о усклађености студирања са потребама привреде, хајде да се заједно вратимо у прошлост и да видимо како је све почело.

Зашто су основане студије фармације у Новом Саду?

У Аутономној Покрајини Војводини је постојала изражена дефицитарност фармацеут-

ског кадра крајем 1999 године, те је након спроведене анализе покренута иницијатива за отварање студија Фармације у оквиру Медицинског факултета.

Предлог је подржан од стране тадашњег декана Медицинског факултета у Новом Саду, Проф. др П.Будакова, председника савета Медицинског факултета Проф. др М. Кулаузова као и ректора Универзитета у Новом Саду Проф. др С. Аврамова.

Израђен је елаборат о оправданости оснивања студија фармације у чијој изради су учествовале тадашњи председник фармацијског друштва Војводине, Мр. пхарм. Нада Чањи, директорка АУНС Мр. пхарм. Десанка Вујновић-Михајловић, шеф кадровске службе

Медицинског факултета у Новом Саду, дипл. инг М. Ловренски и Проф. др Момир Миков – фармаколог.

Средства за изградњу објекта који треба да испуни све услове предвиђене специфичностима студија фармације обезбедила је Аутономна Покрајина Војводине, а за првог шефа Завода за фармацију постављен је Проф. др Момир Миков, који је успоставио прву организацију наставе и рад лабораторија, које ни до данас нису промењене. Прва генерација студената је уписана школске 2000/2001, њих 95, 2001/2002 -78 студената и у просеку свих наредних година па до данас се уписује приближно исти број студената. Већином су то студенти са веома високим просеком, знањем бар једног светског језика, те је просек студирања испод шест година. Из прве генерације уписаних студената, прве су дипломирале Грчић Јелена и Грујић Невена, 20 октобра 2005.

За почетак наставе ангажовани су наставници са сродних факултета из Новог Сада, а након пристизања првих дипломаца, најбољи су остали на факултету и постали сарадници у настави.

Сада су исти већ доктори наука и очекују да ускоро буду изабрани за доценте.

И овде се сада наставља моја прича након тврдње да би све могло бити боље.

Управо чињеница да су сви првобитно ангажовани наставници – у трећини времена и даље ти који носе предмете а не унапређују их, да се нови шефови катедре и завода за фармацију бирају према политичкој опредељености, доводи у питање будући развој фармације, не само на факултету на коме ја радим него уопште. Младе колеге-фармацеути, доктори наука, стрпљиво чекају да буду изабрани за доценте не би ли тако са свом својом енергијом, ентузијазмом и знањем могли да допринесу развоју едукације будућих фармацеута у складу са светским прогресом. Нажалост, организацијски још увек на овом факултету, фармација није враћена фармацеутима и бојим се да фармација губи свој идентитет вођена људима који то нису, а при том спречавају младе фармацеуте да преузму и развију фармацеутске науке на прави начин.

Но и поред тога, студенти су сјајно организовани и кроз своје организације, уз помоћ појединих наставника - првенствено фармацеута, надокнађују пропуштено током студија, организовањем тематских радионица, конгреса, укључивањем у интернационалне раз-

мене и праксе у иностранству и рекла бих да излазе још јачи након студија и спремни за борбу у друштву у коме фармацеут као здравствени професионалац још увек тражи своје заслужено место.

За очекивати је да нефармацеути који воде Фармацију нису компетентни да направе контакт са фармацеутским организацијама и привредом и да на тај начин остваре склад у броју кадра који треба да се школује за потребе послодавца, те по мом сазнању та сарадња не постоји. Магистри фармације на територији Војводине још увек лако налазе посао ако се узме у обзир чињеница да нам најбољи студенти одлазе у иностранство да би наставили студије или се неки у старту одлучују да живе и раде у иностранству, нарочито парови, тако да је тешко предвидети каква ће ситуација бити у скорој будућности и да ли ће и фармацеут бити у реду за посао?

Студенти фармације у Новом Саду након дипломирања имају довољно знања али недовољно развијених вештина за послове којима се могу бавити као фармацеути. Разлог је управо у недовољној и неадекватној посвећености практичном раду услед спречавања напредовања фармацеутског кадра и стварања језгра фармацеута - наставника на овом факултету, који би код будућих фармацеута развили вештине. Стога је неопходно преусмеравање са теоријског на више практичног рада и са остваривањем могућности да студенти фармације имају током студирања што више додире са праксом.

Нажалост, сарадња између факултета у Србији, који образују будуће фармацеуте није на завидном нивоу и често се заснива само на појединачној сарадњи. Чињеница да постоји „црна листа фармацеутских факултета“, који је креиран од стране Фармацеутског факултета у Београду, као и чињеница да су само базични програми постојећих факултета на којима се школују фармацеути исти и да се ни током рекредитација програми не усклађују, ствара се различитост и ривалитет, који никако не доноси прогрес и помак у јачању фармацеутске струке.

Стога сматрам да прво треба да се руковођење факултетима на којима се школују фармацеути врати фармацеутима, да се успостави сарадња између факултета, да се оформи заједничко тело, које би координирало и контролисало стручни рад ових факултета у Србији, да се оствари размена студената на нивоу Србије као и наставничког кадра и да се на тај начин иде ка побољшању статуса фармацеута и фармацеутске струке у друштву.

Студије фармације, Факултет медицинских наука у Крагујевцу

Слободан Јанковић / Сарадник за интегрисане студије фармације

На факултету ради велики број младих наставника, који својом енергијом и успесима у науци константно унапређују квалитет рада на свим студијским програмима, па и на програму интегрисаних академских студија фармације.

Интегрисане академске студије фармације се изводе већ шест година на Факултету медицинских наука у Крагујевцу. Овај студијски програм траје 5 година, и подељен је на укупно 10 семестара. Програм има три усмерења, која су остварена комбиновањем изборних предмета: усмерење ка фармацеутској нези, усмерење ка фармацији заснованој на доказима и усмерење ка истраживању у фармацији. Студијски програм се изводи кроз предавања, вежбе, семинаре и друге облике наставе. Студент који успешно положи све предвиђене испите и одбрани завршни (дипломски) рад, стиче 300 ЕСПБ бодова и звање магистар фармације. По њиховом завршетку студент може уписати специјалистичке академске студије или докторске академске студије. Свршени студенти имају могућност да се запосле у јавном и приватном сектору.

Сврха овог студијског програма је образовање дипломираних фармацеута, односно магистара фармације, који су оспособљени за

самосталан рад на пословима који захтевају високо образовање у фармацеутској индустрији, здравственом систему, регулаторним телима и образовним установама. Магистри фармације могу да раде на развоју нових лекова (укључујући претклиничка и клиничка испитивања лекова), у производњи лекова, контроли квалитета лекова, на набавци, чувању и издавању лекова, на фармацеутској нези болесника и на истраживањима у области фармације.

На интегрисане академске студије фармације се могу уписати кандидати који су претходно завршили гимназију или средњу школу здравствене струке, и положили пријемни испит из хемије и математике. Кандидати који су положили општу матуру уписују се на начин који прописује Закон о високом образовању. Према акту о акредитацији овог студијског програма, годишње се уписује 84 студента, који су сви на републичком буџету.

Овај студијски програм оспособљава студенте да самостално обављају делатности ве-

зане за дизајн, производњу, процену квалитета и употребу лекова. Дипломирани студенти детаљно познају састав лекова, њихове хемијске и физичке особине, њихову производњу и употребу, као и методе којима се испитује чистоћа и јачина лекова. Поред тога, студијски програм омогућава дипломираним студентима да разумеју како лекови делују на људски организам, каква је њихова судбина у организму и како се лекови могу најрационалније користити за дијагностику, превенцију и лечење обољења.

До сада је на овом студијском програму дипломирало око 100 студената, који су потом у већини са успехом обавили приправнички стаж и положили државни испит. Многи од свр-

шених студената су наставили своју каријеру у високошколским установама.

Студенти фармације Факултета медицинских наука у Крагујевцу у великом броју учествују са својим научним радовима на конгресима студената медицине и фармације у Србији, где су постигли запажен успех. Захваљујући великом простору који је у програму дат изучавању метода истраживања, студенти се са лакоћом после дипломирања укључују у наставу на докторским студијама.

Студенти фармације брину и о свом окружењу. Сопственим радом су основали башту лековитог биља, у којој узгајају најзначајније примерке лековитих биља са наших простора.

Они су организатори и извршиоци више акција усмерених ка општој јавности којима се подиже свест о нежељеним дејствима лекова, што је имало позитивног одјека међу грађанима Крагујевца.

Факултет медицинских наука је ове године организовао и специјалистичку наставу из области клиничке фармације, што је резултат успешног кадровског развоја протеклих година. На факултету ради велики број младих наставника, који својом енергијом и успесима у науци константно унапређују квалитет рада на свим студијским програмима, па и на програму интегрисаних академских студија фармације.

Студије фармације, Медицински факултет у Нишу

Горан Николић / Продекан за Фармацију

Непосредни задаци у предстојећем периоду ће бити пре свега повећање кадровског потенцијала за извођење наставе на стручним фармацеутским предметима и успостављање бољих контаката и сарадње са установама и институцијама у којима се запошљавају свршени студенти

Школовање фармацеута на Медицинском факултету у Нишу започело је школске 2002./2003. године када је у I годину студија уписано 56 студената. Од тада је сваке године на овај студијски програм уписано 60-70 студената, иако је интересовање за овај студијски програм далеко веће. Прва акредитација програма Интегрисане академске студије Фармације извршена је 2008. године, а крајем 2012. године предата је документација за поновну акредитацију овог студијског програма са врло малим изменама у односу на програм који се тренутно реализује. Школовање фармацеута на Медицин-

ском факултету у Нишу се врши по петогодишњем студијском програму (10 семестара, 300 ЕСПБ) који је у великој мери усаглашен са праксом школовања фармацеута у већини европских земаља (укључујући и државе у окружењу, пре свега државе које су настале из бивше СФРЈ) и у складу је са усвојеним препорукама и директивама за школовање фармацеута у земљама Европске Уније. Овај студијски програм је такође у великој мери сагласан са студијским програмима по којима се школују фармацеути на Фармацеутском факултету у Београду и Медицинском факултету у Новом Саду, иако не постоји фор-

Школовање фармацеута на Медицинском факултету у Нишу се врши по петогодишњем студијском програму који је у великој мери усаглашен са праксом школовања фармацеута у већини европских земаља

мална координацију у смислу усаглашавања студијских програма. Основна карактеристика студијског програма Интегрисане академске студије Фармације који се изводи на Медицинском факултету у Нишу је да студентима даје добру могућност за стицање теоријских и практичних знања како из базичних дисциплина (математика, физика, хемија, биологија), тако и из медицинских и стручних фармацеутских предмета.

У току студија студенти имају могућности да се укључе и у ваннаставне активности као што су учешће на Конгресима студената биомедицинских наука (заједно са студентима медицине и стоматологије) у организацији Центра за научноистраживачки рад студената (ЦНИРС) Медицинског факултета у Нишу или акције, стручни скупови и размене студената које организује Национално удружење студената фармације Србије (НАПСер) и његов огранак у Нишу. Ове активности су максимално подржане од стране Факултета јер омогућавају нашим студентима да искажу своје склоности ка научноистраживачком раду и да остваре контакте и размењују искуства са студентима са других универзитета у земљи и иностранству.

Осим програма Интегрисане академске студије Фармације на Медицинском факултету у Нишу је акредитован и програм Докторских академских студија Токсикологије који је првенствено намењен свршеним студентима фармације и на који се годишње уписује 5 студената. Повећање просторних, материјалних и кадровских могућности на Медицинском факултету у Нишу у протеклих неколико година створило је услове за шире последипломско усавршавање фармацеута тако да је за наредни циклус акредитације предата документација за програм Докторске академске студије Фармације који пружа могућности за последипломско усавршавање фармацеута у више области и предвиђено је да се на овај програм уписује годишње до 20 студената.

Први студенти фармације дипломирали су на Медицинском факултету у Нишу 2007. године а након 2009. године је у просеку годишње дипломирало 50-60 студената. Тренутно нема индикација да је овај број дипломираних студената довео до стварања вишка кадра, а процена је да то одговара потребама у пракси нарочито ако се има у виду величина региона који за школовање овог кадра гравитира ка Медицинском факултету у Нишу.

На основу контаката са свршеним студентима и представницима струке може се закључити да постоји изражена потреба да се студентима фармације у току студија омогући већи број часова праксе ван факултета (тренутно се то реализује са ограниченим фондом часова у оквиру предмета Фармацеутска пракса на V години студија) у циљу боље припреме за обављање послова из области фармацеутске делатности након завршетка студија. Међутим, за то нису створени одговарајући предуслови пре свега у смислу скраћења стажа након завршетка студија на рачун увођења праксе у току студија (као што је то случај за студенте медицине), а постоји и проблем усклађивања такве концепције са тренутно важећим стандардима за акредитацију студијских програма.

Медицински факултет у Нишу је високошколска установа која тежи да достигне највише стандарде у погледу квалитета школовања студената на свим нивоима студија.

Када је у питању школовање фармацеута, то значи да ће непосредни задаци у предстојећем периоду бити пре свега повећање кадровског потенцијала за извођење наставе на стручним фармацеутским предметима и успостављање бољих контаката и сарадње са установама и институцијама у којима се запошљавају свршени студенти како би се одговарајућим изменама студијског програма постигла боља оспособљеност свршених студената за практичан рад у струци.

Темпус PQPharm осврт на резултате пројекта

Јелена Паројчић / Руководилац пројекта PQPharm

У оквиру рада на пројекту, наставници и сарадници домаћих универзитета сусрели су се са бројним изазовима, потешкоћама, али и добробитима рада у међународном окружењу, успостављена је или значајно унапређена сарадња између партнерских институција, остварена интензивна и несебична академска размена и постављене чврсте основе за даљи заједнички рад.

У суботу, 12. јануара 2013. године у Свечаној Сали Ректората Универзитета у Београду одржан је Завршни симпозијум пројекта Темпус PQPharm. Била је то прилика да се још једном окупе представници пројектних тимова институција учесница Пројекта, да се сумирају постигнути резултати и размене идеје везане

за даљи рад и наставак сарадње. Овом приликом, наше гошће су биле и Проф. др Јулијана Кристл, проректорка Универзитета у Љубљани и Проф. др Вера Дондур, председница Националног тима стручњака за реформу система високошколског образовања и Националног савета за науку и технолошки развој.

Пројекат Темпус PQPharm реализован је у периоду 2010-2013. година кроз сарадњу наставника и сарадника Фармацеутског факултета Универзитета у Београду, као носиоца Пројекта, са колегама са Универзитета у Даблину, Универзитета у Лондону, Универзитета у Гриничу, Универзитета у Љубљани, Универзитета у Нишу, Универзитета у Новом Саду, Универзитета у Крагујевцу, као и учешће Фармацеутске коморе Србије, Коморе биохемичара Србије, Савеза фармацеутских удружења Србије, Друштва медицинских биохемичара Србије и уз подршку Министарства просвете. Циљ Пројекта био је унапређење и модернизација програма последипломског стручног усавршавања фармацеута кроз унапређење постојећих и развој нових студијских програма, развој наставничког кадра, унапређење наставних материјала и метода и развој платформе за е-учење.

Изражено у бројкама, одржана су 3 симпозијума, 2 конференције, 3 летње школе, 3 курса континуиране едукације акредитована од стране Здравственог савета, међу којима је и први заједнички курс реализован у сарадњи 3 домаћа универзитета, и 8 семинара посвећених унапређењу метода учења и подучавања, развоју фармацеутске праксе и унапређењу стручних знања фармацеута запослених у фармацеутској индустрији. Развијена су и акредитована 2 студијска програма специјалистичких академских студија, 20 кандидата је завршило прву годину специјалистичких студија финансираних из средстава Пројекта; објављене су 3 књиге, припремљено је 8 едукационих ЦД-ова, објављено 6 чланака у стручним публикацијама и 11 презентација на домаћим и међународним скуповима; Набављена је опрема у вредности 160000 ЕУР и реализовано више од 300 мобилности наставника и сарадника, чланова пројектних тимова.

Развој нових студијских програма

На Фармацеутском факултету Универзитета у Београду развијена су и акредитована два програма специјалистичких академских студија: *Пуштање лека у промет* и *Биохемијска дијагностика*. Ови студијски програми, као и одговарајући наставни материјали, развијени су кроз интензивну сарадњу са колегама из Словеније, Ирске и Велике Британије. Школарице за 20 полазника прве генерације студенткиња уписаних на нови програм специјалистичких студија *Пуштање лека у промет* финансирано је из средстава Пројекта. У фебруару

2013. године уписана је друга генерација студенткиња. Даље активности биће усмерене на афирмацију ових програма и укључивању полазника из земаља региона.

Развој наставничког кадра

Наставници и сарадници домаћих универзитета били су у прилици да се, у непосредном контакту са колегама са европских универзитета, као и учешћем у реализацији наставе и процене знања студената упознају са dobrim праксама и приступима обезбеђењу квалитета у овим високошколским институцијама. У сарадњи са *Joint Programmes Board*-ом из Лондона, реализоване су студијске посете наставника и сарадника Факултета универзитетским болницама у току којих су имали прилику да, на различитим одељењима, непосредно прате рад клиничких фармацеута. Сечена знања и искуства су значајно допринела унапређењу садржаја и метода извођења наставе у оквиру студијских програма специјализације из Клиничке фармације и Фармацеутске здравствене заштите. Предмет бројних студијских посета наставника и сарадника домаћих универзитета на партнерским универзитетима у иностранству, као и тематских семинара који су том приликом организовани у сарадњи универзитета и националних стручних удружења и организација у Словенији, Ирској и Великој Британији било је образовање фармацеута засновано на компетенцијама. Дефинисање компетенција, методе за њихово усвајање у току додипломског образовања, као и начини процене стечених компетенција предмет су бројних истраживања и дискусија широм Европе и света. Академска и стручна јавност у Србији имала је прилику да о најновијим достигнућима у овој

области буде информисана директно од Проф. др Ian Bates-a који је директор *FIPed (FIP Education activities)* Тима за развој образовања фармацеута. Паралелно са активностима пројекта *PQPharm*, започети су пилот пројекти везани за процену компетенција фармацеута, најпре у Апотеци Суботица (где је припремљен превод и адаптација одговарајуће документације и упитника на српски језик и спроведена иницијална обука процењивача), а затим и на нивоу Фармацеутске коморе Србије.

Унапређење наставних материјала и метода

Кроз интензивну сарадњу са колегама из иностранства и упознавање са наставним материјалима и методама које се користе у различитим сегментима образовања фармацеута на европским факултетима, чланицама конзорцијума, развијене су бројне идеје за унапређење постојећих и увођење нових наставних материјала и метода. Међу њима, значајно место заузима развој наставних материјала за самостално и учење на даљину (on line курсеви, едукациони ЦД-ови и мултимедијални приручници). Из средстава пројекта је финансирано и објављивање две књиге: "Квалитет у фармацији – од теорије до праксе", групе аутора, чије су уреднице Проф. др Љиљана Тасић и доц. др Валентина Маринковић и "Преформулација и формулација лекова: Практичан водич од потенцијалне лековите супстанце до фармацеутског облика лека" (превод са енглеског језика који су припремили наставници и сарадници Катедре за фармацеутску технологију Фармацеутског факултета у Београду), чије су уреднице Проф. др Светлана Ибрић и Проф. др Јелена Паројчић.

Развој платформе за е-учење

У сарадњи са колегама са Универзитета у Гриничу, реализоване су три летње школе, као и већи број едукационих семинара и радионица које су имале за циљ упознавање наставника и сарадника домаћих универзитета са савременим методама учења и подучавања и напредним технологијама за њихову примену. Као резултат пројектних активности, значајно је повећан број наставника и сарадника који у реализацији наставе користе платформу за е-учење. Сви предмети у оквиру нових студијских програма укључују и основне компоненте е-учења, а развијени су и појединачни модули који су у потпуности засновани на е-учењу укључујући комплетне наставне материјале, домаће задатке, као и процену знања. Кроз бројне дискусије и консултације са Проф. др *Simon Walker*-ом и Проф. др Миланом Антонијевићем, радна група за е-учење је припремила и Стратегију за е-учење на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду.

Поред сарадње између институција чланица конзорцијума, реализовани су и контакти са *European Federation for Pharmaceutical Sciences (EUFEPS)*, *European Association of Hospital Pharmacists (EAHP)*, *Royal Pharmaceutical Society*, *Pharmaceutical Society of Ireland*, *Lekarniškom zbornicom Slovenije* и *Irish Medicines Board*.

У оквиру рада на пројекту, наставници и сарадници домаћих универзитета сусрели су се са бројним изазовима, потешкоћама, али и добробитима рада у међународном окружењу, успостављена је или значајно унапређена сарадња између партнерских институција, остварена интензивна и несебична академска размена и постављене чврсте основе за даљи заједнички рад.

Образовање квалификованог фармацеута у Србији - Нови студијски програм Пуштање лека у промет

Мира Зечевић / Руководилац студијског програма

Како су полазници прве генерације студената програма Пуштање лека у промет, колеге са значајним радним искуством на пословима пуштања лека у промет као специјалисти Испитивања и контроле лекова по завршеној специјализацији, планирано је и њихово укључивање у реализацију наставних активности као сарадника из праксе и ментора за учење на радном месту будућих генерација студената.

Нови програм специјалистичких академских студија Фармација 3, Пуштање лека у промет, акредитован на Фармацеутском факултету у Београду током 2011., развијен је и успостављен као део пројектних активности Темпус PQPharm пројекта, који је финансирала Европска Унија, а чији је носилац у претходном трогодишњем периоду био Фармацеутски факултет Универзитета у Београду. У складу са мисијом овог пројекта о модернизацији студијских програма последипломских специјалистичких студија, успостављена су два студијска програма

специјалистичких академских студија: Биохемијска дијагностика и Пуштање лека у промет.

Програм Пуштање лека у промет, припремљен је у складу са одредбама Закона о лековима и медицинским средствима Републике Србије и ЕУ Директиве 2001/83/ЕЦ "Medicinal products for human use", а развијен у сарадњи са колегама са Универзитета у Гриничу, Универзитета у Даблину, Универзитета у Љубљани и БЕ-и Института из Љубљане, као и уз подршку колега из фармацеутске индустрије, Агенције за лекове и медицинска средства Србије и Министарства здравља Републике Србије. У сарадњи са колегама са европских универзитета, осмишљени су наставни садржаји и методе које укључују елементе е-учења, учења на радном месту уз приступ заснован на решавању проблема и рад у малим групама. У том контексту одржан је низ консултативних састанака, студијских посета и конференција. Једна од најважнијих је Конференција о компетенцијама у фармацеутској индустрији одржана на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду јуна 2010. У току предавања наглашавана су неопходна знања за обављање послова пуштање лека у промет, као и значај и потреба укључивања сарадника из праксе у дизајнирање, развој курикулума и његову

реализацију. Студијска посета Фармацеутском факултету Универзитета у Љубљани, у септембру 2010., омогућила је да колеге у личним контактима размене знања и искуства везана за садржаје појединих програма, метода учења, начин рада и сл. Током ове посете осмишљено је неколико значајних тренинга и радионица који су реализовани на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду током 2011/12. године, за прву генерацију студената програма Пуштање лека у промет. Предавања и радионице одржала је др Мила Божић са БЕ-и института из Љубљане, а биле су посвећене профили и личним карактеристикама квалификованог фармацеута, као и професионалним обавезама квалификованог фармацеута.

Консултативни састанци са колегама са Универзитета у Гриничу (др сц Милан Антонијевић и др сц Mark Edwards) и Универзитета у Даблину (др сц Deirdre D'Arcy и Проф. Owen Corrigan) и њихово знање и искуство из ове области, допринели су значајно квалитету садржаја појединих предмета специјализације, као и успостављању и коришћењу е-учења и припреме едукационих материјала. Такође је истакнут значај рада у малим групама на решавању конкретних практичних проблема и задатака. Након свих прикупљених знања и искустава колега са других универзитета који већ изводе сличне програме, приступило се изради програма. Припремљен је двогодишњи студијски програм (120 ЕСПБ) чија су окосница предмети који пружају одговарајућа знања из фармацеутског законодавства, система обезбеђења квалитета, производње, хемије и контроле лекова. Програм се састоји од 8 обавезних (76 ЕСПБ) и 14 изборних предмета (од којих кандидат бира 6, 36 ЕСПБ), а завршава се пројектним задатком који носи 8 ЕСПБ.

Након што је програм прихваћен од стране Наставно – научног већа Фармацеутског факултета и одобрен од стране Сената Универзитета у Београду, припремљен је и послат на акредитацију. У међувремену је веома успешно изведена пилот имплементација првог модула студијског програма у оквиру које су колеге из фармацеутске индустрије које обављају послове квалификованог фармацеута имале прилику да наступе са сјајним примерима из праксе у оквиру радионица, а наставници Фармацеутског факултета у сарадњи са колегама из БЕ-и института, Словенија, др Мила Божич и Универзитета у Даблину, Deirdre D'Arcy су припремили веома значајна предавања и дискусију из области система управљања квалитетом лекова, фармацеутског законодавства и регулативе. У оквиру имплементације овог модула организована

је панел дискусија на тему Хармонизација са регулативом ЕУ у области лекова и QP сертификација у Србији, где су значајно учешће узеле колеге из Министарства здравља Републике Србије и Агенције за лекове и медицинска средства Републике Србије.

У октобру 2011. програм је акредитован од стране Комисије за акредитацију и проверу квалитета Министарства просвете РС, а у јануару 2012. је започела његова реализација.

Прва генерација од 20 полазника, чија је школарина финансирана из средстава Темпус пројекта, успешно је привела крају активности на првој години студија, а у јануару 2013. уписана је нова генерација студената. Како су полазници прве генерације студената програма Пуштање лека у промет, колеге са значајним радним искуством на пословима пуштања лека у промет као специјалисти Испитивања и контроле лекова (Закон о лековима и медицинским средствима РС, 2010.), по завршеној специјализацији, планирано је и њихово укључивање у реализацију наставних активности као сарадника из праксе и ментора за учење на радном месту будућих генерација студената. Мишљење и коментари полазника прве генерације представљају драгоцен допринос даљем раду на унапређењу наставе.

Издвајамо нека од мишљења колега прве генерације о програму:

„Пажљив одабир предмета, циљаних садржаја предавања, избор предавача је урађен тако да полазницима пружа могућности да добију сва потребна знања, неопходна да обезбеде квалитетан, ефикасан и безбедан лек на тржишту. Све комплексније технологије захтевају не само знање, већ и одређене вештине управљања, чему је посебно посвећена пажња кроз модуле о менаџменту у циљу постизања и достизања глобалног квалитета и побољшања организације рада. Све су ово елементи којима се реализују есенцијалне везе између научних институција, факултета и индустрије, на општу корист и корист крајњег корисника, пацијента.“ (Љиљана Солонун, Хемофарм АД.)

„За нас, прву групу студената на специјализацији Пуштање лека у промет као и за наше драге професоре са Фармацеутског факултета важи правило да се знање множи дељењем. Поделили смо га пуно пута до сада, на модулима кроз које смо већ прошли у првој години, и схватили да је највећа награда за заједнички труд и рад, не то што смо добили, већ оно што смо са тим знањем постали. То је уједно и најважнији мотив за све будуће генерације студената.“ (Наташа Кнежевић, Галеника АД.)

Професионалне компетенције студената фармације - испитивање ставова студената и послодаваца

Ивана Тадић / Катедра за социјалну фармацију и фармацеутско законодавство

Нови студијски програм Фармацеутског факултета требало би да омогући студентима да поред стицања теоријских знања, у већој мери развију и вештине и способности неопходне за адекватно пружање информација и едукацију пацијената, пружање фармацеутских услуга и управљање радним процесима у апотеци.

Реформа студијског програма Фармацеутског факултета Универзитета у Београду са циљем усклађивања са Болоњском декларацијом почела је пре седам година. Нови студијски програм Фармацеутског факултета требало би да омогући студентима да поред стицања теоријских знања, у већој мери развију и вештине и способности неопходне за адекватно пружање информација и едукацију пацијената, пружање фармацеутских услуга и управљање радним процесима у апотеци.

Током 2012. године, у оквиру пројекта Темпус PQPharm, на Катедри за социјалну

фармацију и фармацеутско законодавство, спроведено је истраживање са циљем препознавања ставова студената и послодаваца који би послужиле као смернице за даље унапређење студијског програма. Истраживање је спроведено по типу студије пресека. Истраживање је спроведено путем интернета, употребом два међусобно комплементарна упитника за студенте и послодавце. Питања из упитника груписана су у три тематске целине: потребна знања, особине и способности које студенти треба да стекну током образовања; оцена степена знања и способности кандидата након завршеног факултета; рангирање карактеристика које студенти треба да поседују и које су од значаја за обављање будућег посла.

У истраживању је учествовало укупно 253 студента фармацеутског факултета свих година студија и 78 послодаваца запослених у фармацеутској индустрији, апотеци, болничкој апотеци и на универзитету. Просечне године старости студената износиле су 22,8 година, док су просечне године радног искуства послодавца износиле 17,8 година. Студенти би након завршеног факултета волели да раде у

Добијени резултати пружају увид у тренутну ситуацију професионалних компетенција студената Фармацеутског факултета и могу служити као смернице за даљи развој студијског програма.

индустрији (18,2%), апотеци (17,8%), лабораторији (16,6%), маркетингу (14,6%), болничкој апотеци (9,3%), veleпродаји (7,3%), на факултету (3,2%) и другим радним местима (13%).

Из категорије потребних знања, особина и способности које студенти треба да стекну током образовања, првих пет које студенти сматрају да су од изузетног значаја су: (1) практична знања, (2) одговорност и поузданост, (3) способност решавања проблема, (4) способност доношења одлука и (5) вештина комуникације. Послодавци сматрају да су од изузетног значаја: (1) способност доношења одлука, (2) способност решавања проблема, (3) одговорност/поузданост фармацеута, (4) рад на рачунару и (5) вештина комуникације.

Студенти су степен различитих знања и спо-

способности након завршеног факултета углавном рангирани категоријом „прихватљиво“. Нека од знања и способности које су се студенти и послодавци у одређеном проценту оценили као задовољавајућим/прихватљивим приказани су у табели 1.

И студенти (92,4%) и послодавци (100%) су као најважнији атрибут за обављање будућег посла одабрали „лично залагање и посвећеност послу“.

Добијени резултати пружају увид у тренутну ситуацију професионалних компетенција студената Фармацеутског факултета и могу служити као смернице за даљи развој студијског програма. Детаљнија анализа резултата била би од велике користи како студентима, тако и наставницима Фармацеутског факултета и послодавцима.

Табела 1. ЗНАЊА И СПОСОБНОСТИ СТУДЕНАТА НАКОН ЗАВРШЕНОГ ФАКУЛТЕТА

ПРЕГЛЕД ЕДУКАЦИЈА У ВИДУ ТЕСТА У 2012.

Категорије одговора*	Студенти (%)		Послодавци (%)	
	задовољавајуће	прихватљиво	задовољавајуће	прихватљиво
Задовољство стеченим теоретским знањем	39,8	54,6	53,3	41,3
Задовољство стеченим практичним знањем	21,0	36,9	11,5	51,3
Спремност за стицање нових знања и вештина	43,7	43,3	56,6	35,5
Спремност за обављање нових послова	26,6	40,1	38,7	46,7
Способност критичког размишљања	18,0	48,4	19,7	59,2
Организационе способности	16,7	53,8	9,3	69,3

* категорије одговора „није задовољавајуће“ и „без одговора“ нису приказане у табели

Центар за развој фармацеутске праксе, Фармацеутски факултет, Универзитет у Београду

Љиљана Тасић, Валентина Маринковић, Драгана Јоцић

Позивамо све фармацеуте да се активно укључе у рад Центра, иницирају идеје, подрже напоре група и појединаца у интересу прогреса фармацеутске праксе и позиционирања струке.

Наставно-научно веће Фармацеутског факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 31.01.2013. године, донело је одлуку о усвајању Правилника о раду Центра за развој фармацеутске праксе (ЦЗРФП), као и о именовању чланова Програмског савета из реда наставника, при чему је ЦЗРФП и формално почео са радом. Центар има улогу да целовито истражује и развија фармацеутску праксу у свим њеним облицима кроз повезивање, координацију и иницијацију академске и професионалне фармацеутске заједнице, која делује и ради у организацијама здравственог, привредног, научно-образовног и струковног делокруга у земљи и иностранству. Центар обавља:

Послове из области образовања и професионалног развоја; успоставља и координира мрежу сарадника из праксе, запослених у организацијама именованим као наставне базе за организовање, спровођење и надзор студентске праксе; подржава мобилност студената; помаже студентским организацијама (домаћим/иностраним) у организовању међународне летње студентске праксе/размене; помаже и прати континуирани професионални развој фармацеута у пракси кроз евалуацију компетенција (професионални оквир компетенција и развој каријере).

Експертске послове од системског (националног) значаја за планирање, организовање и праћење фармацеутске здравствене делатности: израђује планове развоја фармацеутске здравствене делатности; израђује планове мрежа и организације фармацеутске здравствене делатности; израђује водиче; методолошка упутства; организује и прати квалитет фармацеутске здравствене делатности-апотеке; организује и прати квалитет у области

биохемијске дијагностике; пружа стручну подршку Фармацеутској комори Србије (ФКС), Комори биохемичара Србије (КБС), Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (ИЗЈЗС-Батут), Републичком фонду за здравствено осигурање Србије (РФЗО) и остале експертске послове.

Истраживачко развојне послове за потребе академске заједнице у сарадњи са актерима фармацеутске праксе или за потребе трећих лица: врши анализе менаџмента фармацеутског система квалитета; израђује студије развоја фармацеутских услуга (основних, специјализованих, напредних); израђује студије развоја услуга биохемијских лабораторија; иницира, координира и води пројекте промоције здравља и превенције болести; врши анализе рационалне употребе лекова и безбедности пацијената; развија инструменте за анализу свих аспеката фармацеутске праксе; обавља и друге послове и активности од значаја за развој фармацеутске праксе.

Из области образовања и професионалног развоја у плану за 2013. годину су: договарање, координација и развој мреже наставних база – рад на модалитетима сарадње у додипломској и последипломској настави у наставним базама; израда базе података установа/организација наставних база и базе ментора из праксе; израда студије изводљивости студентске стручне праксе у складу са „новим курикулумом“; помоћ студентским организацијама (домаћим/иностраним) за међународну летњу студентску праксу/размену; подршка радној групи ФКС у изради документа Националне компетенције фармацеута.

У оквиру истраживачко – развојних послова Центар континуирано обавља анализе фармацеутског сектора Србије, а у плану за 2013. годину су: развој и идејни нацрти домаћих и међународних пројеката (нпр. билатерални пројекат „Аптекарска делатност Словенија - Србија“); развој фармацеутских услуга (учешће у радној групи ФКС - Управљање фармацеутским отпадом у аптекарској делатности; израда методолошког упутства); израда методолошког упутства/водича за фармацеуте за превенцију остеоопоре; и остале послове од значаја за развој фармацеутске праксе.

digital perfection

1000111010101100100011110001000001111000100

NOVO!

Fiskalni štampač FP-600

Tradicija traje...

- Superioran naslednik prethodnog modela !
- Integrisan GPRS terminal !
- Brži, pouzdaniji, trajniji !
- Umanjena štampa na kontrolnoj rolni 50%
- manja potrošnja rolni !

Tel. 011/35 43 589
011/35 43 660
www.excellio.rs
info@excellio.rs

1000111010101100100011110001000001111000100

digital perfection

NOVO!

2D Bar kod skeneri

Z-3052+

Z-6112

15.990,00

+ PDV

Promotivna prodaja !

24.900,00

+ PDV

ZEBEX
ZEBEX INDUSTRIES INC.

Excelloio

Tel. 011/35 43 589
011/35 43 660

www.excelloio.rs
info@excelloio.rs

Е-учење на Фармацеутском факултету

Драгана Лакић / Катедра за социјалну фармацију и фармацеутско законодавство

Знање је основна покретачка снага друштва и главни предуслов напретка. Са историјом дугом преко 70 година, Фармацеутски факултет Универзитета у Београду представља највећу научно-образовну институцију у нашој земљи која школује магистре фармације и магистре фармације - медицинске биохемичаре на више различитих нивоа студија (додипломске, специјалистичке и докторске студије).

Е-учење је генерички термин којим су обухваћени различити аспекти употребе информационих и комуникационих технологија у образовању. То је процес образовања у којем наставници и студенти активно сарађују током учења, подучавања и процене стеченог знања и у великој мери користе информационе и комуникационе технологије.

Истраживање спроведено 2010. године међу наставницима Факултета показало је да свега 9,2% испитаника комбинује класичне видове наставе или семинара са применом информационих и комуникационих технологија и да постоји недостатак знања о потенцијалима е-учења. У исто време, истраживање спроведено 2012. године показало је да студенти у значајној мери користе информационе и комуникационе технологије. Студенти у значајној мери користе ове технологије за самостално учење (91%), сакупљање/тражење информација (97%), и припрему за свакодневне радне задатке (73%).

На Фармацеутском факултету, као платформа за е-учење, се од 2007. године користи Моодле. Тих првих година примене Moodle-а, свега 0,03% наставника Факултета је користило

Moodle као репозиторијум наставног материјала или за испоруку курсева. У међувремену, у оквиру активности на реализацији Темпус пројекта, „*Postgraduate Qualification in Pharmacy - The Way Forward*“, велики број наставника и сарадника упознати је са Moodle платформом и другим иновативним технологијама учења и подучавања. Данас, на Фармацеутском факултету, око 10% наставника/сарадника користи Moodle као репозиторијум наставних материјала и за испоруку курсева, и то укупно 28 курсева који су доминантно (86%) намењени последипломским видовима наставе.

Знање је основна покретачка снага друштва и главни предуслов напретка.

Такође, наставници Фармацеутског факултета су учествовали у изради едукационих *on-line* материјала: Фармакоекономија, Информационе технологије у фармацији, Клиничка фармација и Одабране фармацеутско-технолошке операције, који су намењени последипломском и континуираном стручном усавршавању. Припремљена је и „Стратегија е-учења 2013–2018“ којом се ближе дефинишу предуслови за ширу имплементацију е-учења, као и обавезе приликом спровођења *on-line* курсева.

Виртуелна школа образовања

Ружица Николић, Фармацеутска комора

Савез фармацеутских друштава Србије у сарадњи са Фармацеутском комором Србије су и у току 2012. године организовали бесплатну континуирану едукацију путем тестова за чланове Коморе.

На сајту Коморе у 2012. одржани су едукациони догађаји 26 пута, у трајању од 7 дана, и том приликом је решавано 4.669 тестова. У односу на 2011. годину, када је број решених тестова био 1439, знатно је повећан број приступа тестовима, што указује да је све веће интересовање чланова коморе за овај вид едукације.

Према извештају за 2012. годину, 1.890 чланова (39% чланова) је решавало тестове, с тим што је један број чланова решавало више од једног теста.

Обзиром да је 31.12.2012. било 4834 актив-

них чланова коморе, статистички гледано 0,96% чланова је користило овај вид едукације.

У претходној години је акредитовано 4 пакета образовања за фармацеуте чланове Коморе, у сарадњи са СФУС-ом, као што је и планирано:

„Интеракције лекова“

„Слободни радикали и антиоксиданси“

„Значај и примена пробиотика“

„Хомеопатско лечење“

Акредитован је и један пакет образовања за фармацеутске техничаре, медицинске сестре и здравствене техничаре који ће се реализовати у 2013. години:

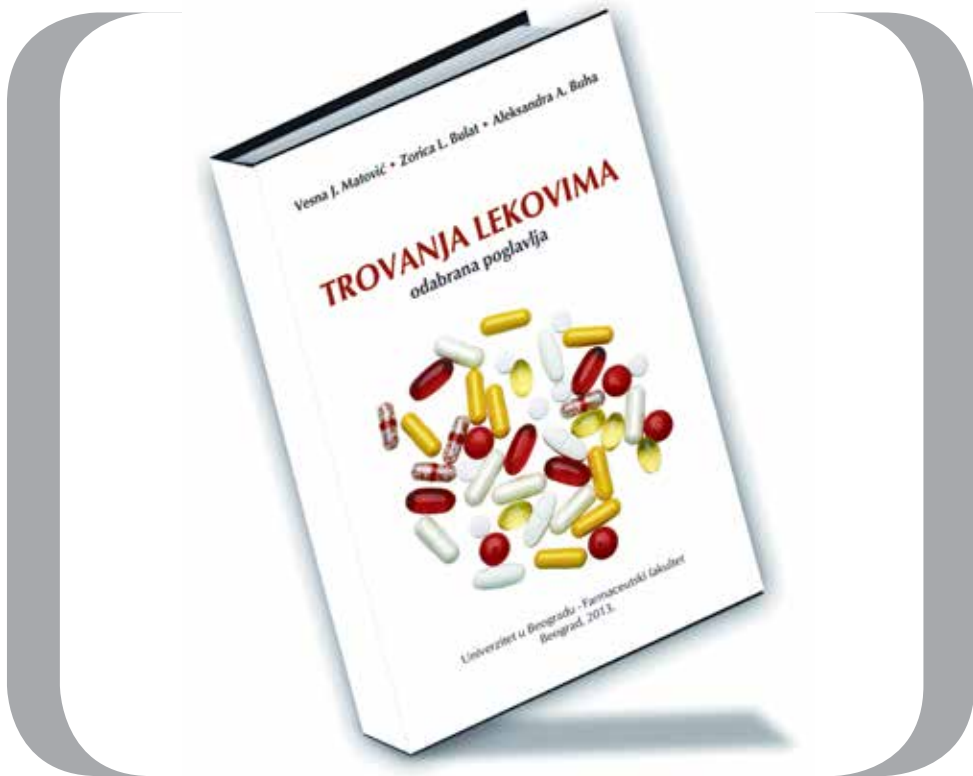
„Опште карактеристике пробиотика и њихов значај за човека“

ПРЕГЛЕД ЕДУКАЦИЈА У ВИДУ ТЕСТА У 2012.

ВШО – БРОЈ РЕШАВАНИХ ТЕСТОВА

	Огранак Београд	Огранак Крагујевац	Огранак Војводина	Огранак Ниш са КиМ	УКУПНО
Интеракције лекова	168	75	70	70	383
Примена АБ код деце	258	173	119	158	708
Терапија реуматских болести	359	180	149	174	862
КВ лекови у трудноћи	355	168	197	121	841
ХКТ - за и против	439	245	193	222	1099
Значај и примена пробиотика	126	51	58	59	294
Слободни радикали	173	71	79	70	393
Хомеопатско лечење	43	12	17	17	89
УКУПНО	1921	975	882	891	4669

На сајту Коморе одржани су едукациони догађаји 26 пута, у трајању од 7 дана, и том приликом је решавано 4669 тестова.

Приказ књиге „Тровања лековима - одабрана поглавља“

Весна Матовић

Основни циљ ове публикације је био да допринесемо бољем сагледавању проблематике тровања лековима, а што би адекватном улогом фармацеута могло резултирати и смањењем броја тровања лековима.

Извесно ми је задовољство да вас обавестим да је пре неколико дана изашла из штампе књига под насловом „Тровања лековима-одабрана поглавља“, аутора Весне Ј. Матовић, редовног професора, Зорице Л. Булат, доцента и Александре А. Бухе, асистента Катедре за токсикологију „Академик Данило Солдатовић“. Књигу је издао Фармацеутски факултет Универзитета у Београду, а рецензију су урадиле Славица Вучинић, ванредни професор Медицинског факултета ВМА, Универзитета одбране у Београду и начелник Центра за контролу тровања Војномедицинске академије и Биљана Антонијевић, редовни професор Ка-

тедре за токсикологију „Академик Данило Солдатовић“.

О значају и актуелности ове публикације говоре алармантни подаци Светске здравствене организације да акутна тровања, међу којима су процентуално најзаступљенија управо тровања лековима, уз карциноме и болести кардиоваскуларног система представљају најзначајније узрочнике смрти на нашој планети. Често заборављамо да лекови, баш као и све хемикалије, управо по принципима Парацелзуса „да свака супстанца при одређеној дози испољава токсичност“, могу испољити и токсичне ефекте. Односно можемо рећи да нема сигурних лекова, већ само сигурних начина њихове употребе.

Сваке године се у свету и код нас бележи велики број тровања лековима, посебно самоубилачких, али се не сме занемарити ни значајан број тровања лековима који су резултат грешке здравствених радника. Обзиром да је фармацеут последња стручна особа која лек „предаје у руке“ пацијенту, може се слободно рећи да је његова одговорност изузетно велика, посебно са аспекта превенције. Осим тога, *иако је лек предмет изучавања више биомедицинских факултета, управо је фармацеут тај који током студија стиче најшире знања о леку, од хемијских карактеристика и кинетике лека, па до његових фармаколошких особина, контроле лека, као и евентуалних токсичних ефеката.* Новије генерације Фармацеутског факултета Универзитета у Београду имају могућност и ширег упознавања са проблематиком тровања лековима кроз изборни предмет „Акутна тровања лековима с аналитиком“, а издавањем књиге „Тровања лековима-одабрана поглавља“ пружа се могућност свим фармацеутима, али и другим профилима да употпуне своје знање из ове области.

Уџбеник под називом „Тровања лековима-одабрана поглавља“ је написан на 111 страна формата А5 и тематски је подељен на три целине.

У првом делу дати су подаци о учесталости акутних тровања лековима на основу података Америчког удружења центара за контролу тровања из 2010. године и Годишњака Центра за контролу тровања ВМА из исте године који указују на високу инциденцу тровања лековима у свету и код нас.

У овом приручнику нису обрађене све групе

лекова. Определили смо се за одређене групе лекова имајући у виду учесталост њихове примене, али и токсичност. Обрађени су неопиодни аналгетици (нестероидни антиинфламаторни лекови и парацетамол), антибиотици (пеницилини, цефалоспорини, макролиди, аминогликозиди, тетрациклини, хлорамфеникол, рифампин), лекови који делују на нервни систем (барбитурати, бензодиазепини, антидепресиви, антипсихотици, антиепилептици), лекови који делују на кардиоваскуларни систем (бета блокатори, блокатори Ца канала, кардиотонични гликозиди), орални антидијабетичи, антихистаминици, антинеопластици (алкилирајући агенси, антиметаболити, цитотоксични антибиотици, деривати биљака, остали агенси) и антиретровирусни лекови. За наведене лекове је дата хемијска структура, кратак историјат, основни механизми токсичности, токсичност, као и принципи терапије тровања. Обзиром да је фармацеут део тима који има значајну и сложу улогу у токсиколошкој пракси, у оквиру сваке групе лекова су набројане методе њихове квалитативне и квантитативне анализе, као и аналитика најзначајнијих представника дате групе. Код већине лекова дат је и приказ случаја из праксе како би се читаоцу приближила ова проблематика.

У последњем поглављу су дати предлози мера за смањење броја тровања лековима које захтевају свеобухватно ангажовање државе и њеног здравственог система, а посебно фармацеута.

Ово је први уџбеник који се бави проблематиком тровања лековима који је објављен на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду. Написан на јасан и концизан начин, уџбеник ће омогућити да студенти Фармацеутског факултета усвоје знања из области тровања лековима која су неопходна за квалитетно и адекватно обављање фармацеутске струке, а биће од користи и свим фармацеутима у апотекама и лабораторијама, као и осталима који раде са леком или их интересује ова проблематика.

Основни циљ ове публикације је био да допринесемо бољем сагледавању проблематике тровања лековима, а што би адекватном улогом фармацеута могло резултирати и смањењем броја тровања лековима.

Књига се може купити у скриптарници Фармацеутског факултета.

У сусрет променама у апотекарском сектору

Ненад Миливојевић

Фармацеутски сектор мора наступати јединствено, без поделе на државни и приватни, и заштиту интереса, струковних и финансијских, мора тражити преко одговарајућих комора и струковних удружења.

Крајем јануара 2013. године у Аранђеловцу, у организацији компаније Иванчић и синови, одржан је стручни скуп намењен фармацеутима. Скупу је присуствовало око 70 учесника, пословних партнера компаније, пре свега руководилаца водећих апотекарских установа и ланца апотека, државног и приватног

сектора из Србије, као и представници Фармацеутске коморе Србије, Фармацеутске коморе Аустрије и Привредне коморе Србије. Састанак је била добра прилика

да се на највишем нивоу разговара о актуелностима везаним за фармацеутски сектор у Србији, у светлу промена које изједначавају приватни и државни сектор, у смислу рада са Републичким фондом за здравствено осигурање (РФЗО). Такође је била прилика да се упореде организација и рад фармацеутског сектора Аустрије, чланице Европске Уније, и Србије, као и да се изнесу конкретни предлози који би могли да послуже за унапређење фармацеутске делатности код нас.

Предложене теме су биле конципирание тако да се направи преглед целокупног тржишта лековима у Србији, пресек садашње ситуације у продаји и да се понуде решења која би допринела побољшању продаје и јачању фармацеутске струке, без обзира на власничку структуру апотеке.

У првом делу скупа, аудиторијуму се обратила директорка Фармацеутске коморе Србије Мр пх спец. Драгана Јовановић. Она је подсетила присутне на организацију и активности Фармацеутске коморе Србије, као и на законске одредбе које се тичу отварања апотеке, класификацију и формирање цена лекова и распрострањеност апотека у Србији. Након тога је, испред Фармацеутске коморе Аустрије, скуп поздравео Мр пх Томас Милер-Ури, рефе-

*У Србији се, за потребе
здравствене заштите,
издваја приближно
6% БДП док у развијеним
земљама то износи
7-11% БДП*

рент коморе за иностране послове. У свом излагању изнео је основне информације о организацији фармацеутске делатности у Аустрији, која представља један од најбоље уређених система у Европи. Ово упоредно представљање два различита организациона система, српског и аустријског, било је добра прилика да се уоче могућности за унапредјење и кориговање нашег система, кроз реформу здравственог система у Србији. Изнет је предлог, да се хитно, кроз нову уредбу министарства трговине траже јединствене цене лекова у свим апотекама, без могућности давања попуста на лек.

Као заступник интереса привредних субјеката у фармацеутском сектору, представила се Привредна комора Србије (ПКС). Дипл. инг. Видосава Џагић је упознала присутне са делатношћу и могућностима ПКС у остварењу права

апотека, чланица коморе. Посебан је истакла значај формирања Групаације апотека у ПКС, по угледу на Групаацију производјача лекова и Групаацију веледрогерија. Групаација апотека у ПКС има циљ да унапреди услове пословања, квалитет пружене услуге и функционисање апотекарског сектора у целини у Републици Србији. Такође, жели да успостави бољу сарадњу са државним органима, као што су Министарство здравља, трговине и финансија, и да буде у сталној комуникацији са РФЗО-ом, ради решавања заједничких питања. Овом приликом су позване и државне апотека да се укључе у ову групацију. Чланарина за Групаацију апотека је у првој години *Про боно*.

Фармацеутско тржиште

Фармацеутско тржиште у Србији, у последњих неколико година, стагнира и финансијски вреди око 75 млрд. динара. Малопродажни сектор чини око 80% укупног тржишта, док се преко болничког сектора реализује око 20% промета. Значајно се смањује учешће домаћих произвођача у укупном фармацеутском тржишту Србије, а расте учешће страних компанија. Из године у годину, повећава се употреба лекова без лекарског рецепта и њихов удео у укупном обиму продаје је сада већи од 10%.

Тржиште дијететских суплемената у Србији, такође бележи благи раст, како у погледу финансијске вредности, тако и у погледу броја трговачких марки и броја компанија произвођача. Основни пут продаје дијететских суплемената чине апотеке. У делу дијететских суплемената у Србији, за разлику од лекова, доми-

нантну улогу имају домаћи произвођачи и чине више од 60% укупног финансијског тржишта.

У Србији се, за потребе здравствене заштите, издваја приближно 6% БДП (брuto домаћи производ), док у развијеним земљама износи 7-11% БДП. При томе, РФЗО за лечење издваја 23500,00 динара по становнику, док су трошкови РФЗО за издате лекове свега 3500,00 динара по становнику. У укупном буџету РФЗО, трошкови за лекове износе 12,50%.

О значају комерцијалне продаје у укупном пословању апотеке државног сектора говорио је Мр пх Небојша Јорговановић, директор Апотеке Пожаревац. Он је врло илустративно показао структуру прихода апотеке и истакао велики значај комерцијалне продаје апотеке државног сектора, која се свакако одразила на мотивацију запослених и на укупно побољшање услова рада. Као добар менаџер, указао је на значај добре организације и расподеле људских ресурса и приказао коначне резултате продаје, који су у константном расту последњих 10 година. При томе учешће комерцијалне продаје, у укупном промету Апотеке Пожаревац у 2012.години, износило је 50% промета.

Након дискусије, закључено је да фармацеути у Србији морају наћи пут и изборити се за своју струковну политику и статус какав имају и њихове колеге у европским земљама. За почетак, упућена је порука да Фармацеутски сектор мора наступати јединствено, без поделе на државни и приватни, и заштиту интереса, струковних и финансијских, мора тражити преко одговарајућих комора и струковних удружења.

Представљање компаније

Овај скуп био је и добра прилика да компанија Иванчић и синови упозна своје пословне партнере са плановима за будућност. С обзиром на чињеницу да компанија интензивно ради на проширењу свог асортимана најављен је нови уролошки програм, који ће бити на

тржишту од фебруара месеца. Представници компаније подсетили су да је компанија основана 1991. године, и да је 2012. год отворена нова фабрика чврстих фармацеутских облика на 24.000м² са капацитетом од 8 милиона паковања годишње, по ГМП стандардима. Производи компаније Иванчић и синови су високо квалитетни и настали су у сарадњи са институтом *Lallemand Rossel*, *TRB Chemedicom*, *OM Pharmom* и другим.

Компанија је позната по бренду Пробиотиц, који 2013. год пуни свој 10. рођендан. Дизајн *Probiotica*, као и цела линија пробиотских препарата, добила је Grand prix за најбољи дизајн у конкуренцији свих паковања у Србији, у децембру 2012. год.

Компанија Иванчић и синови поседује Сертификате *ISO 9001* и *HACCP* још од 2006. године, чиме је званично уведена пословна политика сталног праћења и унапређења безбедности и квалитета производа и услуга. 2010.године у

постојећи систем квалитета интегрисан је и стандард *ISO 14001*, чиме компанија званично објављује свој допринос заштити животне средине.

Од 2013. године проширују се комаркетиншке активности са компанијом *Roche*, једном од водећих глобалних фармацеутских кућа.

У складу са компанијским слоганом „Здравље, то је трајање“, мисија компаније Иванчић и синови је подизање свести потрошача, да чувају здравље и превенирају болест. У центру свих ових активности је корисник производа, а основни циљ је задовољење његових потреба и захтева.

И на овом скупу компанија је показала да уме да препозна потребе својих клијената апотекара и да им у време промена помогне да се што пре прилагоде и укључе у нове токове који представљају велики корак у изједначавању приватног и државног власништва и интегрисању у јединствен здравствени систем у Србији. Година 2013. биће забележена као година прекретнице и најаве нових времена за фармацеутски сектор Србије.

TRIBESTAN[®] film tablete 250mg

Tribulus terrestris
Prirodni lek za smanjeni libido i potenciju

- Poboljšava seksualnu funkciju
- Povećava seksualnu želju
- Poboljšava anabolički status organizma
- Bezbedna alternativa sintetskim lekovima

**Uvek na
visini
zadatka!**

**Stvar
lične
urino
kulture!**

URO-VAXOM[®] kapsule 6 mg

Liofilizovani bakterijski lizat *E.coli*

- Podstiče prirodni imunitet organizma protiv urinarnih infekcija i poboljšava kvalitet života Vaših pacijenata
- Smanjuje broj rekurentnih infekcija i incidencu pojave simptoma infekcije
- Praktično doziranje jednom dnevno
- **Jedina oralna imunoprofilaksa rekurentnih infekcija urinarnog trakta, na osnovu EAU preporuka**

Дугогодишњи рад нових примаријуса у својим установама карактерише пожртвован и стручан свакодневни рад у лабораторији или са пацијентима у апотеци, као и стална едукација и рад на свесрдној промоцији и унапређењу фармацеутске струке.

Додела примаријата у 2012. години

Предраг Вукомановић

Почетком децембра прошле године, у Клубу посланика Републике Србије, свечано су додељена 113 звања примаријус. Највише стручно звање, потписано од министарке здравља РС, добитницима је уручио професор др Владимир Лукић, државни секретар Министарства здравља.

Назив примаријус може се доделити доктору медицине, доктору стоматологије и дипломираном фармацеуту који испуњава критеријуме које је прописало СЛД: 12 година рада у здравственој делатности, од чега 6 после положеног специјалистичког испита и најмање 100 бодова добијених бодовањем објављених стручних и научних радова у 6 различитих календарских година.

Иако је примаријус звање које се везује углавном за лекаре, четворо наших колега, фармацеута, су испуњавајући све законске услове и поседујући стручне квалитете, заслужено добили ово признање. То су:

- **мр. пх Јововић Марија**, специјалиста испитивања и контроле лекова, Клинички центар Србије
- **др сци. мед.фарм Предраг Вукомановић**, специјалиста токсиколошке хемије, ЗУ апотеке „Леко-вита“ Младеновац
- **мр сци Татјана Водник**, специјалиста медицинске биохемије, Клинички центар Србије
- **мр пх Анђелка Спасић**, специјалиста токсиколошке хемије, Институт за судску медицину, Медицински факултет, Београд.

Дугогодишњи рад нових примаријуса у својим установама карактерише пожртвован и стручан свакодневни рад у лабораторији или са пацијентима у апотеци, као и стална едукација и рад на свесрдној промоцији и унапређењу фармацеутске струке.

NAPSer
Nacionalna Asocijacija
Studenata Farmacije

5. НАЦИОНАЛНИ КОНГРЕС СТУДЕНАТА ФАРМАЦИЈЕ

Пети Национални конгрес студената фармације одржан је у периоду од 4. до 7. децембра 2012. године на Златибору. Конгресу је присуствовало преко 200 студената фармације из Београда, Новог Сада и Ниша. Национални конгрес студената фармације има за циљ да окупи на једном месту студенте фармације са свих факултета у Србији који образују овај профил, пружи им шансу да размењују идеје, прате актуелне трендове у струци и друже се.

Тему овогодишњег конгреса "Пацијент – случај или човек?" сагледали смо из угла фармацеута у јавној и болничкој апотеци, из угла медицинског биохемичара и фармацеута у државним институцијама. Чули смо како напредне технологије можемо користити у нашу и пацијентову корист али и како образовни систем утиче на наш приступ пацијенту и шта треба да учинимо како бисмо сурадани постали компетентни стручњаци.

Стручни део конгреса пружио је учесницима

прилику да сазнају како изгледа успешна комуникација са пацијентима и шта на њу може утицати, каква је разлика између саветовалишта у апотеци и промотивних активности у циљу бољег информисања корисника, шта је управљање ризиком, од чега се састоји и како повећава безбедност пацијента при примени лекова, које су дужности клиничког фармацеута и колико смо далеко од приближавања клиничког фармацеута пацијенту, шта је преаналитичка фаза испитивања и како се стандардизује као и како се врши процена компетенција фармацеута у Србији и како се може унапредити образовање фармацеута.

Ове године имали смо и стране предаваче, професор Ian Bates је отворио конгрес

предавањем о компетенцијама које је пратила једна од радионица коју је држала Др Andreia Bruno. Поред ове радионице, организована је и радионица "Хомеопатија – холистички приступ лечењу пацијената" која је студентима приказала како хомеопатија решава физичке, емоционалне и менталне повреде. У току практичног рада студенти су сами дошли у контакт са својим емоцијама и унутрашњим бићем. У радионици "Медицински биохемичар за 21. век" пренета су искуства везана за праксу медицинских биохемичара: аспекти повезани са аналитичким радом, комуникацијом са пацијентима и другим здравственим професионалцима.

Одржана је и презентација "НАПСер на длану", са циљем упознавања и укључивања што већег броја студената у рад организације.

У паузама предавања приказани су резултати овогодишње анкете у оквиру пројекта *Евалуација фармацеутског курикулума*, кроз који студенти имају прилику да искажу своје мишљење о студијском програму који похађају.

Друштвени део конгреса није изостао ни ове године. Прво вече, уз "Graffiti Party" учесници су имали прилику да оставе свој траг на белим мајицама и ближе се упознају са колегама. Друге вечери смо у маскама "Путовали кроз време", а конгрес смо затворили у великом стилу, кафанском атмосфером и живом музиком.

Конгресу су присуствовали предавачи са претходног НАПСер конгреса, представници Фармацеутског факултета Универзитета у Београду, Медицинског факултета Универзитета у Нишу и Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду, представник Националне асоцијације студената фармације из Француске и чланови претходних сазива НАПСер-а.

Срдечно се захваљујемо партнерима, пријатељима, донаторима и спонзорима који су препознали важност овог догађаја за студенте фармације као будуће носиоце струке и помогли нам финансијски и материјално да га реализујемо и учинимо репрезентативним.

Посебно се захваљујемо предавачима који су прихватили позив да предавањима и дискусијама подстакну учеснике на критичко размишљање. Такође се захваљујемо појединцима на труду и времену које су утрошили у дискусији са нама, помажући нам да боље разумемо ситуацију у вези са темом овогодишњег конгреса.

Конгрес ће наставити да се одржава на годишњем нивоу. Поред конгреса, НАПСер реализује и друге пројекте и кампање, са идејом да информише студенте о актуелним трендовима у свету фармације и на тај начин им помогне да постану квалитетни и компетентни здравствени стручњаци, свесни места и значаја фармације у здравственом систему и фармацеута у здравственом тиму.

НАПСер Тим 2012.

ПРВА редовна Скупштина Фармацеутске коморе Србије

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА СРБИЈЕ У БЕОГРАДУ
- Скупштина коморе -
Број: 108/2013
БЕОГРАД

На основу члана 19. став 2. тачка 15. Закона о коморама здравствених радника (Сл.гласник РС, бр.107/2006) и члана 36.-38. Пословника о раду Скупштине Фармацеутске коморе Србије бр. 44/1-7 од 06.06.2006.г, на првој редовној седници Скупштине Фармацеутске коморе Србије заказану за среду 27.02.2013.г с почетком у 12 часова у просторијама Велефарм холдинга ад у Београду, донети су следећи закључци и одлуке :

ЗАКЉУЧАК

О УСВАЈАЊУ Записника са IV ванредне седнице Скупштине Фармацеутске коморе Србије одржане на дан 28.11.2012.г у тексту датом у материјалу с позивом за седницу.

ОДЛУКА

*о усвајању извештаја о раду
Фармацеутске коморе Србије за 2012.г*

УСВАЈА СЕ Извештај о раду Фармацеутске коморе Србије за 2012.г у тексту датом у материјалу с позивом за седницу.

ОДЛУКА

*о усвајању извештаја о финансијском пословању са годишњим рачуном
Фармацеутске коморе Србије за 2012.г*

УСВАЈА СЕ Извештај о Финансијском пословању са Годишњим рачуном Фармацеутске коморе Србије за 2012.г у тексту датом у материјалу с позивом за седницу.

О Д Л У К А

о доношењу годишњег програма рада Фармацеутске коморе Србије за 2013.г

ДОНОСИ СЕ Годишњи програм рада Фармацеутске коморе Србије за 2013.г у тексту који је достављен члановима скупштине с позивом за седницу.

О Д Л У К А

о усвајању финансијског плана Фармацеутске коморе Србије за 2013.г

УСВАЈА СЕ Финансијски план Фармацеутске коморе Србије за 2013.г у тексту који је достављен члановима скупштине с позивом за седницу.

О Д Л У К А

о изменама и допунама одлуке о спровођењу континуиране едукације за здравствене раднике и здравствене сараднике

Тачка 1.

У Одлуци о спровођењу континуиране едукације за здравствене раднике и здравствене сараднике бр.132/1-8 од 22.03.2012.г у тачки 4. после става 1. додају се ст.2-3. који гласе:

„Уколико Комора није организатор програма континуиране едукације а организатору акредитованог програма континуиране едукације ставља на располагање свој информациони програм - „виртуелна школа образовања“ и пружа другу техничку подршку ради обављања едукације, трошкови коришћења информационог система Коморе падају на терет лица - корисника који се едукује у складу са овом Одлуком осим уколико уговором између Коморе и организатора програма континуиране едукације није другачије уређено.

У случају да лице које се едукује не поступи по ставу 1. и 2. ове Одлуке неће му се дозволити спровођење едукације односно приступ информационом ситему Коморе.“

О Д Л У К А

о утврђивању предлога одлуке о висини издвајања прихода у фонд узајамне помоћи чланова Фармацеутске коморе Србије и његовом коришћењу

Члан 1.

- 1.1. У Фонд узајамне помоћи чланова Фармацеутске коморе Србије издвајати 3% од :
- укупно остварених прихода од чланарине и уписнине у текућој календарској години сагласно броју чланова Коморе,
 - новчаних казни добијених од изречених дисциплинских мера,
 - од средства прикупљених од донација, прилога и помоћи домаћих и страних физичких и правних лица,
 - осталих прихода утврђених финансијским планом Коморе.

Члан 2.

- 2.1. Средства издвојена у Фонд узајамне помоћи сагласно члану 1. ове Одлуке воде се на посебном рачуну Коморе.

Члан 3.

- 3.1. Средства Фонда узајамне помоћи могу се користити за непосредну помоћ члановима Коморе

за случај:

- настанка инвалидности због које не може трајно обављати послове фармацеута;
 - настанка теже болести због које је на боловању шест и више месеци ако му је угрожена егзистенција;
 - за осигурање чланова Коморе код носиоца осигурања за ризик који може наступити због стручне грешке у складу са законом којим се уређује здравствена заштита,
 - за стручно усавршавање чланове Коморе у складу са Статутом коморе.
- 3.2. Средства из члана 1. ове Одлуке користе се у складу са законом, овом Одлуком, Статутом Коморе, Програмом рада и Финансијским планом Коморе.

Члан 4.

- 4.1. Помоћ која се даје из Фонда узајамне помоћи је новчана, једнократна и безповратна, на њу има право сваки члан Коморе који је уписан у именик обавезних чланова Коморе у складу са законом, који уредно плаћа чланарину и не може бити већа од 50000 динара, с тим што висину износа за поједине намене из члана 3. став 1. ове Одлуке утврђује Управни одбор Коморе.
- 4.2. Помоћ се исплаћује на име подносиоца захтева који је остварио то право путем текућег рачуна.

Члан 5.

- 5.1. Право на исплату помоћи се остварује на писмени захтев члана Коморе уз прилагање доказа о основаности захтева у року од 6 (шест) месеци од настанка догађаја због којег се тражи помоћ.
- 5.2. О захтеву за остваривање права на помоћ, утврђену овом Одлуком у првом степену решава Комисија.
- 5.3. Комисија има председника и два члана коју именује и разрешава Управни одбор Коморе.
- 5.4. Мандат Комисије траје две године с могућношћу поновног избора.
- 5.5. Комисија ради у седницама и одлучује консензусом.
- 5.6. Председник Комисије сазива седницу и руководи радом Комисије.
- 5.7. Записник о раду Комисије води записничар.

Члан 6.

- 6.1. По поднетом захтеву Комисија из члана 5. ове Одлуке доноси одлуку у року од 15 дана од дана његовог пријема.

Члан 7.

- 7.1. Незадовољни Одлуком Комисије, подносиоци захтева могу изјавити жалбу Управном одбору Коморе у року од 15 од дана пријема одлуке.
- 7.2. Управни одбор Коморе је обавезан да одлуку по жалби донесе у року од 30 дана од дана њеног пријема.
- 7.3. Одлука Управног одбора Коморе је коначна.

Члан 8.

- 8.1. Извештај о раду и утрошеним средствима Фонда, Комисија подноси Управном одбору а Скупштини Коморе једном годишње.

Члан 9.

- 9.1. Ова Одлука ступа на снагу 8 (осмог) дана од дана објављивања на огласној табли Коморе.

Тачност отправка потврђује
ДИРЕКТОР КОМОРЕ
Драгана Јовановић, дипл фарм спец с.р.

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ КОМОРЕ
Дубравка Мартинов, дипл.фарм.с.р.

План рада Фармацеутске коморе Србије за 2013. годину

Фармацеутска комора, као независна, професионална организација дипломираних фармацеута основана је ради унапређења услова за обављање професије, заштите професионалних интереса фармацеута, унапређењу здравствене заштите и заштите интереса грађана у остваривању права на здравствену заштиту. Њена мисија је унапређење апотекарског сектора, заштита права и интереса пацијената, као и успостављање стандарда струке и примена етичких начела.

Циљеви Фармацеутске коморе Србије и планиране активности за постизање постављених циљева:

1.ЦИЉ: Даље унапређење информисаности чланства, свршених студента фармације и опште јавности о раду Коморе

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

Одржавање састанака

- Одржавање 4 састанка са чланством Коморе, који за циљ имају упознавање чланства са тренутном ситуацијом у државном и приватном сектору (број апотека, број фармацеута, старосна структура, испуњење услова за обављање здравствене делатности и др.), активностима на сређивању базе података и предлозима за решавање евидентираних проблема кроз заједничке акције.
- Одржавање 3 састанка са председницима Огранака Коморе, ради преношења задатака, размена информација и предлога, решавање текућих питања, припрема седница Скупштине Коморе и др.
- Одржавање 3 састанка са секретарима Коморе, који има за циљ решавање текућих питања у вези са радом Коморе.

РОК: континуирано

Сајт

Активно ажурирање садржаја сајта и објављивање свих важних догађаја, како би чланови Коморе у потпуности могли да прате рад Коморе и да се информишу о новинама.

Потребна је додатна активност на убацивању нових садржаја

Активности преко Огранака

У циљу што боље информисаности на нивоу огранака Коморе, секретари огранака имаће и даље важну улогу у:

- Пружању важних информација редовним члановима које се односе на упис у Именик Коморе, поступак добијања и обнављања лиценце, измене законске регулативе, одржавања програма КЕ и сл.
- Информисању и техничкој подршци организаторима програма КЕ.
- Информисању дипломираних фармацеута – приправника, на почетку и у току приправничког стажа.
- Огранци треба да планирају бар 3 редовна састанка Клубова, 3 састанка са чланством, као и да одрже неопходан број ванредних састанака, уколико околности захтевају и да информишу чланство у непосредној комуникацији.

Апотекарска пракса

- Динамика излагања часописа – 4 пута годишње (1 квартално).

У плану је да се ове године, ради смањења трошкова издавања, часопис финансира једним делом из реклама

Информисање дипломираних фармацеута-приправника

- Редовно информисање приправника о правима и обавезама током обављања приправничког стажа, у разговору са њима.
- Уручити им публикације: „После студија“ и „Приручник за стажере- дипломиране фармацеуте“.
- Упознавање са постојањем веб сајта Коморе, њеним садржајем и начином коришћења

Иступања у стручној и општој јавности

- Активно учешће на свим дешавањима (јавне трибине, огругли столови, конференције, стручни скупови, итд.), на којима се разматрају питања од значаја за функционисање и развој фармацеутске здравствене делатности у оквиру здравственог система Србије.
- Планирано учешће у јавним медијима директора Коморе, или кога он одреди, у сврху пропацирања идеја Коморе и њеног чланства, односно обавештавања јавности (израда Медија плана за 2013. годину).

РОК: континуирано

2.ЦИЉ: Измена и допуна законске регулативе

1. Управни Одбор (УО) коморе је у 2012. именовао радну групу са задатком да припреми предлоге измена :

- Правилника о начину прописивања и издавања лекова,
- Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини а чији је режим издавања на рецепт,
- Регулисања уписне политике студената фармације на факултетима,
- Закона о лековима и медицинским средствима у циљу продужења рока за усаглашавање са законским и подзаконским прописима везаним за галенске лабораторије,
- Правилника о прописивању цитостатика.
- Правилника о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе

2. Управни Одбор (УО) коморе је у 2012. именовао радне групе са задатком да припреми предлоге:

- Закона о апотекарској делатности,
- Акта којим би се уредио начин коришћења средстава из Фонда узајамне помоћи чланова Коморе у смислу члана 34. Закона о коморама здравствених радника

РОК: УО Коморе треба да да рокове комисијама за израду предлога и евентуалне смернице за рад, и да прати извршење

- Прихвати или одбије предлоге радних група
- Предложи Скупштини за даљу процедуру

3. У оквиру Здравственог Савета Србије, заједно са осталим директорима комора и њиховим представницима, урађени су предлози два правилника

- Правилник о ближим условима за спровођење континуиране едукације за здравствене раднике и здравствене сараднике
- Правилник о ближим условима за издавање, обнављање и одузимање лиценце члановима комора здравствених радника

РОК : Очекује са наставак рада на предлозима у току 2013.години, зависи од предлога ЗСС

4. Након одобрења/усаглашавања предлога ДАП-а са Министарством здравља, који је Комора предала у октобру 2012, Комора ће направити план и предлог имплементације смерница ДАП-а.

5. Након одобрења/усаглашавања предлога Правилника о козметичким и другим средствима за заштиту здравља којима апотеке могу снабдевати грађане, са Министарством здравља, потребно је урадити предлог имплементације (извршити консултације са инспекцијским службама).

РОК : договорити са представницима Министарства

6. Управни одбор (УО) је у 2012. години именовано радну групу са задатком да изради предлог документа „Компетенције фармацеута према глобалном оквиру ГбЦФ 2012.“

РОК: април 2012. године

7. Припреме за израду предлога измена Статута ФКС. Усвајање новог Статута

РОК: септембар 2013. године

8. Покретање иницијативе за израду и усвајање Националне политике лекова, у сарадњи са РСК за фармацију

РОК: децембар 2013. године

3.ЦИЉ: Учесће у спровођењу закона и принципа Етичког кодекса фармацеута Србије

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

- Наставак сарадње са инспекцијама ресорних министарстава
- Појачати активности свих органа Коморе, а посебно Етичког одбора и судова части I и II степена како би се санкционисало свако понашања које је у супротности са законом и принципима Етичког кодекса фармацеута Србије.

РОК: континуирано

4.ЦИЉ: Сигурно управљање фармацеутским отпадом на свим нивоима здравствене заштите (примарном, секундарном и терцијарном)

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

- Иницирати наставак рада на Предлогу измена и допуна постојеће законске и подзаконске регулативе која се односи на управљање фармацеутским отпадом,
- Израда Приручника за управљање фармацеутским отпадом. Пројекат Коморе у сарадњи са Фармацеутским факултетом у Београду, уз подршку Канцеларије за техничку подршку третмана медицинског отпада у Србији.
- Имплементација принципа из Приручника.

РОК: до септембра

5.ЦИЉ: Услови под којима се отварају и раде апотеке у оквиру два сектора

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

Покретање иницијативе за решавање проблема који се односи на услове под којима апотеке раде у оквиру два сектора, која постоје у Србији. За решавање овог проблема неопходно је укључивање државе, Министарства здравља, професионалних организација и удружења (Комора, СФУС и др.) и здравствених професионалаца. Без партнерског односа свих наведених субјеката нема успеха у решавању овог проблема

6.ЦИЉ: Ажурирање базе података апотека као организационих јединица

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

- Ажурирање електронске базе апотека и даље представља један од приоритетних послова Коморе. Највећи део активности биће поверен огранцима коморе, како би се постепено, радом на терену, прикупили потребни подаци.
- Наставак сарадње са РФЗО и Агенцијом за привредне регистре.

РОК: континуирано

7.ЦИЉ: Омогућити члановима праћење одређених програма континуиране едукације у циљу испуњавања једног од услова за обнову лиценце.

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

На основу броја учесника Виртуелне школе образовања у 2012. години (1890), изузетно позитивних критика и сугестија чланова Коморе, предлажемо да се у 2013. години приступи изради:

- 4 пакета образовања у којима би тест садржао 30 питања (6 акредитованих бодова)

РОК : у складу са истеком рокова важења постојећих пакета

- Комора је вољна да своје техничке капацитете понуди и другим организаторима КЕ, обзиром на интересовање и других профила здравствених радника за овакву врсту едукације, а пре свега здравствених техничара. Реализација ове активности је у току. Након разматрања функционисања оваквог вида сарадње, направити даље планове.

РОК : континуирано

8.ЦИЉ: Развој система праћења безбедности пацијената

ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ:

- Анализа постојећег система праћења и пријављивања нежељених реакција и нежељених догађаја у апотеци
- Развој националног система за пријављивање нежељених догађаја, анализу узрока грешака и предлога превентивних мера
- Едукације фармацеута у вези са рационалном употребом лекова
- Покретање активности на примарном и секундарном нивоу
- Остваривање сарадње са Институтом за јавно здравље Србије „М.Ј. Батут“, РФЗО, Лекарском комором Србије, здравственим установама, Центром за развој фармацеутске праксе Фармацеутског факултета у Београду
- Успостављање контакта и сарадње са удружењима пацијената

РОК : континуирано

ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ КОМОРЕ

- У току 2013. године Комора ће активно сарађивати са званичним институцијама система, као и владиним и невладиним организацијама, коморама здравствених радника на даљој имплементацији зацртане политике развоја здравствене заштите у Србији за период 2010. – 2015. година.
- Планира се да ће рад на упису у Именик Коморе као јавних евиденција које Комора води, као и све друго сагласно одредбама Закона и општим актима Коморе, остати у приближно истом обиму.
- Комора ће пружати подршку истраживањима фармацеутске праксе у сарадњи са факултетима и колегама из праксе у циљу идентификовања могућности за даља унапређења
- Комора планира да и у току 2013. године континуирано пружа стручну и техничку помоћ:
 - свим ораганизаторима програма КЕ
 - чланству путем дневног праћења евиденције у вези бодова преко електронског картона КЕ.

РОК : континуирано

У току 2013. године Комора планира да реализује куповину простора за централу Коморе са Огранком Београд, као и просторе за огранке у Крагујевцу, Новом Саду и Нишу.

Тачност отправка потврђује
ДИРЕКТОР КОМОРЕ
Драгана Јовановић, дипл фарм спец с.р.

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ КОМОРЕ
Дубравка Мартинов, дипл.фарм.с.р.

Виртуелна школа образовања

тестови у електронској форми

011/32 43 144
www.farmkom.rs
www.farmacija.org
edukacija@farmkom.rs

"Интеракције лекова"

Акредитован за фармацеуте
Број бодова : 6

Датуми одржавања:
V термин : 03-10. април 2013
VI термин : 26. јуни- 3. јул 2013
VII термин : 01- 08. август 2013

„Слободни радикали и антиоксиданси“

Акредитован за фармацеуте
Број бодова : 6

Датуми одржавања:
V термин: 17-24. април 2013
VI термин: 29. мај- 5. јун 2013
VII термин: 10 -17. јул 2013

„Значај и примена пробиотика“

Акредитован за фармацеуте
Број бодова : 6

Датуми одржавања:
V термин: 01-08. мај 2013
VI термин: 12-19. јуни 2013
VII термин: 24-31. јули 2013

„Хомеопатско лечење“

Акредитован за фармацеуте
Број бодова : 6

Датуми одржавања:

IV термин: 15-21. мај 2013
V термин: 15-22. август 2013
VI термин: 26. септ. - 3. окт. 2013
VII термин: 05.-12. новембар 2013

НОВО:

ТЕСТ У ЕЛЕКТРОНСКОЈ ФОРМИ ЗА ФАРМАЦЕУТСКЕ ТЕХНИЧАРЕ

Тел. 011 / 3243 144
edukacija@farmkom.rs
www.fks2.farmkom.rs
www.apotekeivancic.rs
www.farmkom.rs

ЗУА Иванчић и синови у сарадњи са Фармацеутском комором организује тест у електронској форми за фармацеутске техничаре, здравствене техничаре и медицинске сестре, акредитован код Здравственог савета Србије под називом:

Опште карактеристике пробиотика и њихов значај за здравље човека

Термин одржавања: од 01. априла тест је доступан 365 дана-24 сата
Број бодова: 5
Цена теста: 1200,00 динара

Фармацеутски факултет, Београд

Центар за континуирану едукацију

Тел. 011 3951201,
e-mail: kontinuirana.edukacija@pharmacy

Фармацеутски облици са модификованим ослобађањем

лековите супстанце за оралну примену

Термин: 13. април 2013.
Место: Универзитету Београду-Фармацеутски факултет
Број бодова: 6

Ђ А Ј А З А 2 0 1 3 .

Хематолошки анализатори–принципи, извори грешака, интерпретација резултата

Термин: 20. април 2013.

Место: Универзитет у Београду - Фармацеутски факултет

Број бодова: 6

Антикоагулантна и антитромбоцитна терапија акутног коронарног синдрома

Термин: 11. мај 2013.

Место: Универзитет у Београду - Фармацеутски факултет

Број бодова: 6

Савез фармацеутских удружења Србије (СФУС)

Телефон: +38111 2648 385 е-маил: fds@sbb.rs

Трећа међународна конференција Секције за фармакоекономију

Политика цена и рефундације у Европи-веза са проценом здравствених технологија

Термин одржавања: 24.05. 2013. Године

Место: Хотел М, Београд

Акредитован: фармацеути, лекари, биохемичари, стоматолози

Број бодова: 7

60. Симпозијум СФУС

Курс 1: "Болести коже - клинички, терапијски и козметички приступ"

Курс 2: "Превенција и лечење поремећаја венске циркулације"

Термин одржавања: 23-26. мај 2013.

Место: Хотел Копаоник, Копаоник

Број бодова: 6

Међународни курс

73. ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ КОНГРЕС ФАРМАЦЕУТА ДАБЛИН, ИРСКА

Термин: 31.08- 05.09.2013.

www.fip.org/dublin2013

FARMALOGIST

Nikad dovoljno...

...Znanja i inovacija

Distributivni centar Beograd, Mirijeovski bulevar 3, tel: 011 3315 000, e-mail: office@farmalogist.co.rs

Distributivni centar Novi Sad, Proleterska 18, tel: 021 641 41 020

Distributivni centar Niš, Bulevar svetog cara Konstantina 84, tel: 018 203 333

Distributivni centar Kraljevo, Beogradska 53, tel: 036 329 010

www.farmalogist.rs